

Київський університет імені Бориса Грінченка
Університетський коледж

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«**О.Б. ЖУЮ»**
Директор науково-методичної та
навчальної роботи
*О.Б. Жильцов

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ

для студентів

спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітнього рівня молодший спеціаліст
освітньої програми Дошкільна освіта

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2252/19
ЖО (підпис) _____ (прізвище, ініціали)
« » 20 19 р.

Київ – 2019

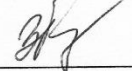
Розробники: Нос Н.М., Складан А.А., викладачі циклової комісії суспільних дисциплін та правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Складан А.А., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 15 січня 2019 року № 6

Голова циклової комісії (Н.К. Бурдіна)

Робочу програму перевірено
« 18 » січня 2019 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи (З.Л. Гейхман)

Заступник директора
з навчальної роботи (Я.В. Карлінська)

Пролонговано:

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__р., протокол №__
на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__р., протокол №__
на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__р., протокол №__
на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __20__р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2,5 / 75
Курс	3
Семестр	6
Кількість змістовних модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	2,5
Обсяг годин, в тому числі:	75
Аудиторні	46
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	25
Форма семестрового контролю	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчального курсу є формування базових уявлень щодо особливостей функціонування системи відносин "людина-світ", основних історичних типів філософії, світоглядних парадигм, засвоєння ключових принципів мислення сучасних філософських вчень, систем та шкіл для формування цілісного уявлення про розвиток філософської світової думки.

Завдання курсу спрямовані на формування ряду наступних предметних **компетентностей**:

- знання функції та методів філософії та релігієзнавства, основних етапів розвитку філософської думки, головних понять та категорій філософії, ключових політико-філософських концепцій;
- здатність визначати основні напрямки філософських досліджень;
- вміння називати та аналізувати сучасні філософські течії;
- знання основних релігійних традицій світу та сакральних книг народів світу;
- здатність використовувати традиційні філософські методи в пізнанні та духовно-практичні засоби вирішення світоглядних та методологічних проблем в історії людства;

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент:

- використовує філософські поняття, будує судження та робить правильні висновки, аналізує філософські тексти, наводить приклади та здійснює порівняння, аналізує та встановлює зв'язки;
- оперує набутими філософськими знаннями при виробленні власної світоглядної позиції; обґрунтовує власну думку, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії;
- вирішує питання моралі з точки зору різних етичних теорій;
- свідомо орієнтується в цінностях сучасного людства, грамотно оцінює і аналізує ціннісні аспекти розвитку культури сучасної цивілізації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	сем.	інд.	СР
Модуль 1. Зародження й історичний розвиток філософії: від античності до сьогодення					
Лекція 1. Сутність, особливості та функції філософії	3	2			1
Лекція 2. Історичні типи розвитку філософського знання	8	2	2	2	2
Лекція 3. Предметні області філософії. Філософія освіти.	6	2			2
Модульний контроль	-				
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	15	6	2	2	5
Модуль 2. Проблеми онтології, гносеології, діалектики та антропології					
Лекція 4. Філософський зміст проблеми буття	8	2	2	2	2
Лекція 5. Проблема пізнання.	6	2			2
Лекція 6. Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя	6	2	2		2
Лекція 7. Діалектика та її альтернативи	4	2			2
Лекція 8. Сучасна світова філософія	8	2	2	2	2
Модульний контроль	2				
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	32	10	6	4	10
Модуль 3. Релігієзнавство					
<i>Лекція 9. Походження релігійних вірувань й специфіка релігієзнавства</i>	6	2			4
<i>Лекція 10. Сучасні світові релігії</i>	12	2	4	2	4
<i>Лекція 11. Поширення релігій на теренах України</i>	8	2	2	2	2
<i>Модульний контроль</i>	2				
<i>Разом за змістовним модулем 3</i>	28	6	6	4	10
<i>Усього годин за навчальним планом</i>	75*	22	14	10	25

* Із урахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Зародження й історичний розвиток філософії: від античності до сьогодення.

Лекція 1. Сутність, особливості та функції філософії (2 год.)

Філософія як мудрість. Філософія як форма суспільної свідомості. Особливості філософського знання. Загальна характеристика філософії. Мета та порядок вивчення філософії як навчальної дисципліни. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер. Історичні тини світогляду: міфологія, релігія, філософія. Філософський світогляд. Предмет, функції, коло основних проблем філософії.

Основні поняття теми: світогляд, міфологія, релігія, філософія.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 5, 6, 9

Лекція 2. Історичні типи розвитку філософського знання (2 год.)

Антична філософія. Становлення філософії країн Сходу (стародавні Китай, Індія). Своєрідність Східної філософії. Філософія Середньовіччя (XIII – XV ст.). Філософія епохи Відродження (XV – XVI ст.). Філософія Нового часу (XVII – XVIII ст.). Німецька класична філософія (XVIII – XIX ст.). Марксистська філософія. Основні напрямки сучасної світової філософії. Основні риси української філософії.

Основні поняття теми: східна філософія, антична філософія, досократики, грецька філософія, середньовічна філософія, патристика, схоластика, філософія Відродження, новоєвропейська філософія, німецька класична філософія, гегельянство.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 42, 44, 46

Лекція 3. Предметні області філософії. (2 год.).

Структура філософського знання. Філософія і наука. Філософія і суспільство. Філософія і історія. Філософія і культура. Філософія і право. Філософія музики.

Основні поняття теми: народ, нація, держава, демократія, мова, герменевтика, діалог, філософія музики.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1, 26, 40

Модуль 2. Проблеми онтології, гносеології, діалектики та антропології.

Лекція 4. Філософський зміст проблеми буття (2 год.)

Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення. Типи онтологій. Філософський сенс проблеми буття. її історичне усвідомлення. Категорія буття: її суть і специфіка. Основні форми буття. Роль категорії «субстанція» для визначення онтологічних основ і способу буття світу. Формування науково-філософського поняття матерії. Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості. Матерія і рух. Простір і час як форми існування матерії. Поняття «світ» і «картина світу». Сучасні наукові моделі розвитку світу.

Основні поняття теми: онтологія, буття, суще, субстанція, наукова картина світу, парадигма, простір, час, рух.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 3, 9, 40

Лекція 5. Проблема пізнання (2 год.)

Пізнання у контексті людського існування. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Види пізнавальної діяльності: чуттєве і раціональне. Діалектика чуттєвого і раціонального у пізнанні. Принцип визначальної ролі практики в пізнанні. Творчість як конструктивний принцип пізнання. Інтуїція. Проблема істини у філософії та науці. Практика як головний критерій істини. Поняття науки. Специфіка наукового пізнання. Методологія наукового пізнання. Метод і методологія. Рівні методології. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного дослідження. Сучасна методологія пізнання. Логіка наукового дослідження та її етапи (факт, проблема, гіпотеза, доказ, теорія). Соціальні функції науки. Наука і мораль. Свобода наукового пізнання і соціальна відповідальність вченого.

Основні поняття теми: гносеологія, суб'єкт, об'єкт, істина, метод, методологія.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 3, 9, 45

Лекція 6. Діалектика та її альтернативи (2 год.)

Діалектика як вчення про розвиток і метод пізнання. Історичні форми діалектики. Поняття категорії, закону, принципу. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Об'єктивна і суб'єктивна діалектика. Принципи діалектики. Принцип загального зв'язку. Поняття відношення, зв'язку, взаємодії. Принцип розвитку. Поняття зміни, руху, розвитку. Основні закони діалектики. Основні категорії діалектики. Значення законів і категорій діалектики для теоретичної і практичної діяльності юристів. Класичні альтернативи та модифікації діалектики в сучасних філософських доктринах.

Основні поняття теми: діалектика, закони діалектики, розвиток, категорії діалектики.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 3, 9, 46

Лекція 7. Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя (2 год.)

Філософська антропологія як розділ філософського знання. Людина як основний предмет філософської антропології. Проблема людини в історії філософії: есенціалістська та екзистенціалістська парадигми. Людина в сучасному філософському дискурсі. Основні підходи до сенсожиттєвих пошуків. Проблема смерті.

Основні поняття теми: антропологія, сенс життя, смерть.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 26, 42, 44, 40

Лекція 8. Сучасна світова філософія (2 год.)

Загальна характеристика сучасної світової філософії та її основні напрямки. Марксизм та неомарксизм. Позитивізм, неопозитивізм і постпозитивізм. Сучасна релігійна філософія (неотомізм, тейярдизм, персоналізм). Філософія життя та її напрямки. Психологія і психоаналіз. Філософська антропологія. Феноменологія. Екзистенційна філософія. Філософська герменевтика. Комунікативна філософія.

Філософія постмодерну. Російська філософія XIX -XX ст.: основні напрямки та їх характерні риси.

Основні поняття теми: Філософія XIX століття, сучасна філософія, позитивізм і аналітична філософія, марксизм і неомарксизм, філософія життя, екзистенціалізм, феноменологія, герменевтика, постмодернізм.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 42, 44, 46

Модуль 3. Релігієзнавство

Лекція 9. Походження релігійних вірувань й специфіка релігієзнавства (2 год.)

Становлення релігієзнавства як галузі наукового знання: ідеї, підходи, концепції (загальна характеристика). Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет і структура релігієзнавства: історія релігії, географія релігії, соціологія релігії, феноменологія релігії, психологія релігії, філософія релігії.

Ранні форми релігійних вірувань: магія, фетишизм, анімізм, їх визначення, становлення, загальне й особливе у функціонуванні та вияви в сучасних релігіях.

Наукові концепції походження релігії: астральна (солярна), міфологічна, анімістична, прамонотеїзму, аніматизму, преанімізму, магічна, соціальна, психологічна тощо. Матеріалістичне вчення про виникнення релігії. Сучасні уявлення про походження релігії.

Основні поняття теми: релігія, віра, анімізм, фетишизм, магія, класифікація релігій.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 18, 34-36

Лекція 10. Сучасні світові релігії (2 год.)

Світові релігії: визначення, виникнення і характерні риси.

Соціально-історичні умови та ідейні джерела виникнення, хронологія і географія поширення, кількісні показники буддизму. Виникнення і еволюція християнства: I-XI століття (загальна характеристика). Православ'я: історія формування, кількісні показники та географія поширення. Католицизм: історичні етапи, особливості формування, кількісні показники та географія поширення. Протестантизм: соціально-економічні, політичні, ідеологічні, релігійні передумови виникнення. Соціально-історичні причини виникнення, ідейні витoki, кількісні показники і географія поширення ісламу.

Основні поняття теми: світові релігії, буддизм, християнство, іслам, православ'я, католицизм, протестантизм, сунізм, шіїзм.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 18, 34-36

Лекція 11. Поширення релігій на теренах України (2 год.)

Дохристиянські вірування слов'ян. Хрещення Русі. Проблема Київської митрополії та боротьба її за незалежність. Православна Церква під татарами, Литвою та Польщею. Розділення митрополій на Київську та Московську. Унія православної церкви з Римом. Православ'я в козацьку добу. Монастирі у житті українського православ'я. Митрополит Петро Могила та його роль у піднесенні православ'я.

Приєднання Київської митрополії до Російської православної Церкви. Секуляризація та експропріація церковного майна при Петрі I. Ліквідація монастирських угідь. Націоналізація церковного майна радянською владою.

Виникнення автокефального та обновленського руху в ХХ ст. в Україні. Православна Церква в радянські часи. Гоніння на Церкву. Відродження православ'я в наші часи. Розкол в українському православ'ї: проблема канонічності та національної автокефалії. Православні церкви в Україні. Перспективи подолання релігійних конфліктів. Римо-католицька Церква в Україні. Грекокатолицька Церква (уніатська).

Нетрадиційні неорелігії в Україні. Поліфонічність та синкретичність духовно-релігійної мапи України. Традиційні релігійні меншини. Неохристиянство, харизматичні рухи, релігії східного спрямування, синкретичні вірування, езотеричні об'єднання, неоязичництво, сайєнтологічні рухи, магичні та сатанинські культури.

Основні поняття теми: Хрещення Русі, екзархат, УАПЦ, УПЦ КП, УПЦ, УГКЦ, УКЦ, автокефалія, автономія.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 14, 18, 34-36

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	5	5	3	3
Відвідування семінарів	1	1	1	3	3	3	3
Відвідування практичних	1						
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	20	1	20
Робота на практичному занятті	10						
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			49		63		61
Максимальна кількість балів		173					
Розрахунок коефіцієнта		2,88					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Історичні типи розвитку філософського знання	5
2	Філософський зміст проблеми буття	5
3	Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя	5
4	Походження релігійних вірувань	5
5	Сучасні світові релігії	5
6	Поширення релігій на теренах України	5
Разом		30 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь.

Кількість тестів 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення семестрового контролю екзамен у 6 семестрі

Умова допуску – виконання всіх видів практичних завдань з дисципліни і отримання від 35 до 60 балів за семестр.

Форма проведення екзамену – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 20 балів

Виконання тестових завдань – 20 балів

Перелік допоміжних матеріалів: немає

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Філософія, її предмет і структура. Основні функції філософії.
2. Історичні типи світогляду та їх характеристика.
3. Особливості філософії Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю. .
4. Філософія античності: проблематика та характерні риси.
5. Особливості та основні етапи розвитку філософії Середньовіччя.
6. Філософія епохи Відродження та Просвітництва: загальна характеристика.
7. Класична німецька філософія та її основні проблеми.
8. Основні напрями некласичної філософії кінця ХІХ — початку ХХ століття.
9. Основні напрями філософії ХХ століття.
10. Зародження і розвиток філософської думки в Україні.
11. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення.
12. Діалектика та її альтернативи (метафізика, софістика, еkleктика).
13. Теорія пізнання в системі філософського знання. Поняття пізнання. Види пізнання та їх взаємозв'язок. Поняття істини в філософії. Істина і правда.
14. Проблема свідомості у філософії.
15. Соціальна філософія в системі філософського знання. Духовність і культура. Культура і цивілізація.
16. Основні питання етики, естетики та аксіології.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів	Оцінка
100-90	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
69-74	Задовільно
60-68	Достатньо
0-59	Незадовільно

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи філософських знань»

Разом: 75 год., лекції – 22 год., семінари – 14 год., індивідуальна робота – 10 год., самостійна робота – 25 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модуль	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3		
Назва модуля	Зародження й історичний розвиток філософії: від античності до сьогодення			Проблеми онтології, гносеології, діалектики та антропології					Релігієзнавство		
Лекції	Сутність, особливості та функції філософії	Історичні типи розвитку філософського знання	Предметні області філософії.	Філософський зміст проблеми буття	Проблема пізнання.	Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя	Діалектика та її альтернативи	Сучасна світова філософія	Походження релігійних вірувань й специфіка релігієзнавства	Сучасні світові релігії	Поширення релігій на теренах України
Семінари		Історія філософії	Філософія освіти	Онтологія	Гносеологія			Сучасна світова філософія		Характерні особливості християнського віровчення. Світові релігії: буддизм та іслам.	Розвиток релігій в Україні
Види поточного контролю	МКР			МКР					МКР		
Підсумковий контроль	іспит										

Рекомендована література

Базова

1. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 1. Історія світової та української філософії. – 187 с.
2. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 2. Філософські системи. – 179 с.
3. Огнев'юк В. Філософія. Історія філософії: Підручник / В. Огнев'юк, І. Утюж. – К.: Грамота, 2010. – 256 с.
4. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського досвіду / В. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003.
5. Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 656 с.
2. Арутюнов В. Філософія [Навчально-методичний посібник] / В. Арутюнов, С. Бондар. – К.: Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
3. Бичко І. Філософія. Підручник / І. Бичко. – К., 2006. – 656 с.
4. Губерський Л. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. Губерського – К.: Знання, 2009. – 621 с.
5. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.
6. Присухін С. Філософія: [Навчальний посібник]. – К., 2008. - 361 с.
7. Касьян В. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. / В. Касьян. – К.: Знання, 2008. – 347 с.
8. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г. Волинка, Н. Мозгова та ін. за ред. Г. Волинка. – К.: Каравела, 2009.
9. Арутюнов В.Ф. Філософія (навч.-метод. посібник для самостійного вивчення) -К., КНЗУ, 2001.
10. Причепій Є. Філософія: Підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль – К.: Академвидав, 2007.
11. Кислюк К. Релігієзнавство / К. Кислюк, О. Кучер. – К.: Кондор, 2004. – 646 с.
12. Лешан В. Релігієзнавство. Кредитно-модульна система навчання: Підручник / Володимир Лешан, Ярослав Чорненький. – Чернівці, 2011. – 632 с.
13. Лешан В. Історія християнства в Україні / В. Лешан, Ю. Звенигородська. – Чернівці: Рута, 2007. – 120 с.
14. Мозговий Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник / За ред. Л. Мозгового, О. Бучми. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 264 с.
15. Сидоренко О. Релігієзнавство. Підручник / О. Сидоренко. – К.: 2008. – 470 с.
16. Черній А. Релігієзнавство : підручник / А. Черній. — К. : Академвидав, 2008. — 400 с.
17. Харьковщенко Є. Релігієзнавство: Підручник / Є. Харьковщенко. – Х., 2007. – 379 с.
18. Щерба С. Філософія. Підручник / С. Щерба. – К.: Кондор, 2007.
19. Бойченко І. Філософія історії / І. Бойченко, М. Горлач, І. Жиленкова, Є. Мануйлов. – К.: Прапор, 2006. – 656 с.

20. Горлач М.І. Філософія: підручник. - Харків, 2000.
21. Горський В.С. Історія української філософії. Навч. посіб. - К., 2001
22. Естетика. Навч. посіб. За ред. Лозового В.О. – К., 2003.
23. Етика. Навч. посіб. За ред. В.О.Лозового. – К., 2002.
24. Кримський С. Про софійність, правду, смисли людського буття: Збірник науково-публіц. і філософських статей / С. Кримський. – К., 2010.
25. Левчук Л.Т. Естетика. Підручник. – К., Вища школа, 1997.
26. Левчук Л.Т., Оніщенко Р.І. Основи естетики. Навч. посіб. – К., 2000.
27. Малахов В. Етика. Курс лекцій. – К., 2002.
28. Нестеренко В.І. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995.
29. Петрушенко В.П. Практикум з філософії. Навчальний посібник.- Новий світ, 2003.
30. Петрушенко В.П. Основи філософських знань. Посібник- Новий світ, 2003.
31. Причепій Є.М. Філософія: посібник.- К., 2001, 2003.
32. Релігієзнавство: Навч. посібник / За ред. М. Ф. Рибачука. - К., 1999.
33. Релігієзнавство: Навчальний посібник/ А.Г.Баканурський та інші. -К., 2004.
34. Релігієзнавство: Навчальний посібник/ За ред. В.І. Лубського. - К., 2000.
35. Сморгж Л.О. Естетика: Навч. посіб. – К., Кондор, 2005.
36. Сучасна західна філософія: течії і напрямки. Хрестоматія / Лях В., Пазинок В. – К., 1996.
37. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. - Україна, 2000.
38. Філософія. Світ людини: Курс лекцій / Табаковський В.Г., Булатов М.О., Хамітов Н.В. – К., 2003.
39. Філософія: Курс лекцій / за редакцією І.Ф.Надольного. – Київ, 2000.
40. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с.
41. Філософський енциклопедичний словник.- К., 2002
42. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. – К.: КНТ, Центр навч. літ-ри, 2006.
43. Щерба С.П. Філософія: короткий виклад. Навчальний посібник. - Кондор, 2004.
44. Ярошовець В. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.

Інформаційні ресурси

- <http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України .
- <http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf> Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.
- <http://uars.info> Українське Релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України